

Г Р А Д С К О П Ј Е

ПРЕДЛАГАЧ:

Член на Совет на Град Скопје од Граѓанска иницијатива **ЗЕЛЕН ХУМАН ГРАД**,
Марјан Калевски

ДО:

Претседател на Совет на Град Скопје, Даме Димитровски

ИНИЦИЈАТИВА ЗА ДИСЛОКАЦИЈА НА ЦЕМЕНТАРНИЦА УСЈЕ

Скопје, декември 2025 година

Врз основа на член 43 став (5) од Законот за локалната самоуправа, член 40 став (1) алинеја 3, член 59 став (1) алинеја 3 и член 115 став (2) од Деловникот на Советот на Град Скопје, членот на Советот Марјан Калевски – претставник на Граѓанската иницијатива ЗЕЛЕН ХУМАН ГРАД, ја поднесува следната

ИНИЦИЈАТИВА ЗА ДИСЛОКАЦИЈА НА ЦЕМЕНТАРНИЦА УСЈЕ

Со оваа иницијатива се предлага дислокација на Цементарница Усје надвор од Скопје или кое било населено место.

Имајќи го предвид член 43 од **Уставот на Македонија**,

Член 43

- (1) Секој човек има право на здрава животна средина.
- (2) Секој е должен да ја унапредува и штити животната средина и природата.
- (3) Републиката обезбедува услови за остварување на правото на граѓаните на здрава животна средина.

Имајќи го предвид член 10, став (1), точка 2 од **Законот за Град Скопје**

Надлежности, односно работи од јавен интерес од локално значење на градот Скопје се:

2. Заштита на животната средина и природата

- заштита, преземање мерки и спречување од загадување на водата, воздухот, земјиштето, заштита на природата, заштита од бучава и нејонизирачкото зрачење на подрачјето на градот Скопје.

Имајќи ги предвид податоците од Climate Trace, еден од најрелевантните светски извори кој, меѓу другото, го следи загадувањето и преку сателити и ја сместува Цементарница Усје во најголемите загадувачи во светот (во топ 10%) оценувајќи ја како суперемитер на РМ 2.5 честички,

Имајќи ги предвид податоците со кои располага ЗЕЛЕН ХУМАН ГРАД од извршениот инспекциски надзор над Усје во 2023 година според кои МЖСПП прифаќа противзаконски извештаи од мерењето на емисиите на Усје со дупки од по 10 часа во 24 од мерна станица што Цементара сама си ја контролира, иако според Правилникот за методологијата, начините, постапките, методите и

средствата за мерење на емисиите од стационарните извори за да бидат веродостојни дневните мерења, во 24 часа мора да постојат податоци од мерења за минимум 16 часа, а за да бидат веродостојни месечните мерења не смее повеќе од 10 дена да има невалидни мерења,

Имајќи ги предвид инспекциските наоди поради кои Градот Скопје поднесе кривична пријава против Усје во јануари 2023 година,

Имајќи го предвид чл. 20 став (1) алинеја 2 од Законот за животната средина според кој се забранува градење и реконструкција на нови инсталации на тешка и загадувачка индустрија (Г1) на помалку од 5 км од населено место,

Се предлага Иницијативата да се усвои со следниот заклучок:

Се задолжува градоначалникот на Град Скопје да изготви предлог-заклучок и да го достави на усвојување до Советот најдоцна 7 дена по усвојувањето на Иницијативата со следната содржина:

Врз основа на Статутот на Град Скопје член 19 став (1) алинеи 1 и 6 и Деловникот на Советот на Град Скопје член 110 став (2), Советот на Град Скопје расправајќи по Иницијативата за дислокација на Цементарница Усје на _____ седница одржана на _____ го донесе следниот

ЗАКЛУЧОК

1. Се утврдува став на Советот на Град Скопје за дислокација на Цементарница Усје надвор од Скопје и надвор од кое било друго населено место.
2. Градоначалникот на Град Скопје ќе го достави овој заклучок до владата, Министерството за животна средина и просторно планирање, Државниот инспекторат за животна средина и Собранието за понатамошно постапување најдоцна 3 дена по неговото усвојување.
3. Овој заклучок се објавува во Службен гласник на Град Скопје.

Образложение

Цементарница Усје претставува инсталација од тешка и високозагадувачка индустрија (Г1) која повеќе децении функционира во непосредна близина на густо населени подрачја на Град Скопје. Нејзината локација е историски анахронизам кој денес е во директна спротивност со уставното право на граѓаните на здрава животна средина, со важечката законска регулатива и со современите стандарди за заштита на јавното здравје.

Правото на здрава животна средина, гарантирано со член 43 од Уставот на Република Македонија не е декларативно право, туку обврска на сите нивоа на власт, особено на локалната самоуправа, која е најблиску до граѓаните и е најдиректно одговорна да ги заштити од последиците од загадувањето. Град Скопје согласно член 10 од Законот за Град Скопје има јасна надлежност и должност да презема мерки за спречување и намалување на загадувањето на воздухот, земјиштето и животната средина во целина.

Податоците од меѓународни независни извори, како што е Climate Trace, ја вбројуваат Цементарница Усје меѓу најголемите светски загадувачи, во првите 10% според емисиите на PM2.5 честички, класифицирајќи ја како суперемитер. Овие податоци, базирани на сателитско следење и глобални модели, дополнително ја потврдуваат сериозноста на влијанието што оваа индустриска инсталација го има врз квалитетот на воздухот во Скопје.

Покрај тоа, инспекциските наоди од 2023 година укажуваат на системски пропусти во мониторингот и контролата на емисиите. Министерството за животна средина и просторно планирање прифаќало извештаи за мерење со значителни временски празнини, спротивно на Правилникот за методологијата и начинот на мерење на емисиите од стационарни извори, со што се доведува во прашање веродостојноста на официјалните податоци и ефективноста на институционалниот надзор. Ваквите пропусти резултираа и со поднесување кривична пријава од страна на Град Скопје против Усје во јануари 2023 година, што дополнително ја потврдува сериозноста на прекршувањата. Фактот што до денешен ден немаме никаква информација дека Јавното обвинителство отворило случај и ја почнало постапката дополнително ја зголемува недовербата во институциите и го зацврстува убедувањето кај јавноста дека тие поради високото ниво на корупција постојат да штитат приватни интереси наместо да го штитат јавниот.

Законот за животната средина јасно забранува градење и реконструкција на нови инсталации од тешка и загадувачка индустрија на растојание помало од 5 километри од населено место. Иако Цементарница Усје е изградена во период кога ваквите стандарди не постоеле, тоа не може и не смее да биде трајно алиби

за продолжување на дејност која очигледно и континуирано го загрозува здравјето на граѓаните. Законите не се донесуваат за да ја легализираат штетата, туку за да ја спречат.

Дислокацијата на Цементарница Усје не претставува напад врз индустријата, работните места или економијата, туку разумна, правно оправдана и општествено одговорна мерка која има за цел да го заштити јавното здравје и да обезбеди усогласување со законските и еколошките стандарди. Оваа иницијатива не повикува на затворање без план, туку на институционален процес кој ќе обезбеди преместување на капацитетот надвор од населени подрачја, во согласност со важечките прописи и најдобрите европски практики.

Советот на Град Скопје, како највисок орган на локалната самоуправа, има право и обврска јавно да утврди став кога постои очигледен и континуиран судир меѓу индустриски интерес и јавното здравје. Со усвојувањето на оваа иницијатива, Советот испраќа јасна порака дека здравјето на граѓаните, правото на чист воздух и уставно загарантираната заштита на животната средина имаат предност пред какви било приватни интереси.

Од наведените причини, усвојувањето на оваа Иницијатива е оправдано, неопходно и во целосна согласност со Уставот, законите и јавниот интерес на граѓаните на Град Скопје.

Скопје, 19 декември 2025 г.

Член на Советот на Град Скопје,
Марјан Калевски